

Täysistunto

Torstai 18.11.2021 klo 16.00—19.38

10. Lakialoite laiksi julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 23/2021 vp Anna Kontula vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. Edustaja Kontula, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

18.49 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan lakia julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista muutettavaksi siten, että hankinnoissa huomioitaisiin kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden tavoitteiden toteutuminen. Tarjouskilpailuissa olisi jatkossa arvioitava hankinnan ihmisoikeusvaikutukset, tarjoajan kotivaltion ihmisoikeustilanne sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden loukkauksista johtuvat esteet sekä muut ulko- ja turvallisuuspoliittiset esteet.

Puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain mukaisen valvontatehtävän rinnalle ulko-ministeriölle säädettäisiin uusi puolustustarvikkeiden hankintoja koskeva valvontatehtävä. Valtioneuvoston yleisistunto käsittelee asian, jos hankinnan arvo on huomattavan suuri tai asian ulko- ja turvallisuuspoliittinen merkitys tai mahdolliset ihmisoikeusvaikutukset sitä edellyttäisivät.

Arvoisa puhemies! Aseiden tuonti on nykyisellään selvästi vientiä vähemmän säänneltyä. Asetuontiin kuitenkin liittyy olennaisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia kysymyksiä sekä ihmisoikeuskysymyksiä.

Ensinnäkin monissa maissa kansallinen asetuotanto on kytköksissä valtioon ja tuotannon keskeisenä tehtävänä on valtion asevoimien varustaminen. Aseiden hankkiminen voi tällaisessa tapauksessa välillisesti tukea myyjämaan asevoimia, mikä on ongelma, jos ne syyllistyvät ihmisoikeusloukkauksiin tai kansainvälisen oikeuden rikkomuksiin.

Toiseksi jotkut aseyritykset toimivat läheisessä yhteistyössä maansa asevoimien kanssa myös aseiden testaamiseksi aidoissa konflikteissa. Tällöin aseiden hankkiminen voi tehdä ostajan osalliseksi eettisesti kestävämpään tuotekehittelyyn.

Kolmanneksi jos viejää on osallisena sodissa tai pitkittyneissä konflikteissa, asehankinta antaa taloudellisen kannustimen sodan tai konfliktin jatkamiseen. Vastaavasti asehankinnoista pidäytyminen voi kannustaa rauhanomaisen ratkaisun etsimiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2021 vp

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa rauhanrakennus on nostettu Suomen ulkopolitiikan painopistealueeksi. Hallitus on myös korostanut vastuullisen liiketoiminnan vahvistamista ja nostanut yritysten ja ihmisoikeuksien yhteyden keskeiseksi teemaksi ulkopolitiikassaan.

Aseyritysten kohdalla eettisyyden arviointi ja edistäminen on erityisen oleellista ymmärrettävistä, itsestäänselvistä syistä. Siten on perusteltua saattaa asetuonti vastaavanlaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen arvioinnin ja ihmisoikeusarvioinnin piiriin kuin asevientikin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.